

FLERHED AF BLIKKE

EN FLERHED AF BLIKKE -Om Lars Physants kunst-

Nybrud i billedkunsten bliver skabt i det øjeblik et nyt billede af verden kan gøres synligt og rammerne for en ny oplevelses- eller tænkemåde bliver afstukket.

Både kunstneren og videnskabsmanden har ofte drømt om, at naturen et øjeblik ville hive tæppet bort og gøre det muligt at få øje på en ny orden, der kunne samle alle enkelterkendelser i en stor og omfattende helhed. Men i vor moderne og senmoderne tid er denne drøm aldrig blevet til virkelighed. Nye grænser bliver ganske vist hele tiden afdækket, men det bliver altid afsløret, at de alene rummer åbninger til det uendelige. Vor tids videnskabsmænd og kunstnere har derfor - hver på sin måde - indset, at hverken det billedkunstneriske formsprog eller verbalsproget kan give en forestilling om hele verden. Vi må nøjes med forskellige billeder eller delerkendelser, der gensidigt udelukker hinanden, men som tilsammen giver et mere perspektivrigt billede af den verden, vi kender.

Siden sin tidligste ungdom har Niels Bohr været optaget af dette erkendelsesteoretiske problem. Han løste det i forbindelse med det berømte tospalteeksperiment, der afslørede, at man kan lave forsøg, hvor elektronernes bølgekarakter træder frem og forsøg, der klart viser deres partikelkarakter. Men disse forsøg både udelukker og supplerer hinanden. Mellem dem hersker det forhold, som Niels Bohr gav navnet *komplementaritet*.¹ I en takketale til japanske fysikere brugte han bjerget ”Fujijama som symbol på komplementaritet, idet han beskrev de indtryk, man fik under de forskellige belysninger og synsvinkler som komplementære i den forstand, at de kun tilsammen gav det fulde og betagende billede af de luftige og rene linier i dette bjerg, således som det er forsøgt gengivet i Hokusai’s berømte værk *Hundrede billeder af Fujijama*.”² Niels Bohr var overbevist om, at ”fremskridt i den menneskelige forståelse” i fremtiden vil komme til at ”bestå i væksten af et fletværk af sammenvævede komplementære forståelser af forskellige aspekter af naturens fylde.”³ I Lars Physants billedverden møder vi en selvstændig kunstnerisk fortolkning af en verden, der kun kan indfanges gennem en flerhed af blikke og som på mange måder kan opfattes som en kunstnerisk parallel til Niels Bohrs opfattelse af, at vor verden består af et netværk af ”sammenvævede komplementære forståelser” af forskellige aspekter af een og samme natur.

Lars Physants malerier rummer et kompliceret netværk af abstrakte billedvirkninger og mønstre af fragmenter fra naturen, byrummet og forskellige livssituationer. Han begynder med at skabe en helt abstrakt hvid reliefstruktur, der er bygget op af forskellige stykker lærred, der ikke har samme tekstur. Denne abstrakte reliefkomposition næsten venter på at blive bemalet. Den bliver af Lars Physant dækket af maleriske tolkninger af forskellige udsnit af den genkendelige verden. Men denne

¹ David Favrholt, ”Niels Bohrs Filosofi” i *Niels Bohr og den moderne atomfysik*, København, 1985, p. 41 ff.

² *Niels Bohr. Hans liv og hans virke fortalt af en kreds af venner og medarbejdere*, ed. S. Rozental, København 1964, pp. 325-326.

³ Citeret af Tor Nørretranders i *Det udelelige. Niels Bohrs aktualitet i fysik, mystik og politik*, København, 1985, pp. 316-317.

mosaik af fragmenter kan kun opleves gennem en flerhed af blikke. Lars Physant har et godt blik for, at ud fra vore vante forestillinger kan vi aldrig se hele verden, men kun komplementære sider af den. Men i sine malerier kombinerer han – på en sindrig måde – udsnit af virkeligheden, der er oplevet på forskellige tidspunkter og er set gennem en mangfoldighed af synsvinkler. På den måde giver hans malerier beskueren en større og mere perspektivrig oplevelse end den, vi får i vort dagligliv.

Det træder tydeligt frem, når man indgående betragter landskabsmaleriet, der har fået den sigende titel *Flerhed af blikke II*. Beskueren møder et romantisk landskab med havet, der er omgivet af høje bjerge – de, der er nærmest beskueren er beklædt med træer, der står som sorte silhuetter i det lysfyldte rum. Men landskabet er stykket op i fragmenter, der viser aspekter af det i et andet lys og derfor med andre farver. Også penselskriften skifter. I højre nederste hjørne bliver udsnittene næsten abstrakte, fordi formerne og linierne bliver forflygtiget. De brune og røde farver dominerer. I øverste venstre hjørne træder et lysende blått abstrakt felt og stærkt gule rektangulære fragmenter frem på billedfladen. Beskueren møder således et billede af forskellige sider af naturen, som han aldrig kan se på een gang i virkelighedens verden. Gennem øjets vandring på den fragmenterede billedflade skaber beskueren en helhed – en ny og udvidet virkelighedsopfattelse.

Netop fordi Lars Physants malerier rummer et billede af naturen eller byrummet, som vi i vor dagligdag kun kan se stykkevis og delt, bliver synsoplevelsen udfordret og udvidet. I tråd hermed bliver der skabt nye kunstnerisk fortolkede perceptionsundersøgelser. Han gengiver derfor ikke den natur eller det byrum, vi kender, men skaber et nyt virkelighedsbillede, der afdækker små nuancer og omfattende perspektiver og forøger derfor vor viden om og oplevelse af den verden, der omgiver os. Hans billeder har tydelige oplevelsesgivende og betydningskabende træk. Gennem kunsten skabes der en ny natur. Dette synspunkt har Leonardo da Vinci udtrykt således: ”Hvor naturen ophører med at skabe sine kopier, dér begynder mennesket ud af de naturlige ting med hjælp fra naturen at skabe uendelige billeder.”⁴

Else Marie Bukdahl

Dr. phil., tidligere rektor for Det Kongelige Danske Kunstakademi (1985-2005)

⁴ Leonardo da Vinci, *Optegnelser*, udvalgt og oversat af Ib Monty, København, 1953. p. 35.